

Програма Європейського Союзу для України

РОЗВИТОК ІНТЕГРОВАНИХ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДЛЯ ВРАЗЛИВИХ СІМЕЙ ТА ДІТЕЙ

**Аналіз витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення
дітей в Україні**

(на прикладі Київської області)

31 березня 2006 року

Н.О.Квітко

Проект фінансується
Європейським Союзом

Проект виконується
консорціумом «Кожній дитині»

Зміст

1. Фінансове забезпечення соціального захисту та соціального забезпечення дітей в Україні.
 - 1.1 Джерела фінансування витрат.
 - 1.2 Порядок планування бюджетних витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення дітей в Україні.
 - 1.3 Види державної допомоги та виплат, спрямованих на соціальний захист дітей, їх фінансове забезпечення.
 - 1.4 Установи та заклади, що опікуються соціальним забезпеченням дітей, їх фінансове забезпечення.
2. Фінансове забезпечення соціального захисту та соціального забезпечення дітей у Київській області.
 - 2.1 Аналіз витрат на грошові виплати та допомогу, пов'язаних із соціальним захистом дітей та сімей з дітьми.
 - 2.2 Аналіз витрат на утримання установ та закладів соціального забезпечення дітей в цілому по області та по їх видах.
 - 2.3 Порівнювальний аналіз витрат на утримання однієї дитини в закладах різного типу.

1. Фінансове забезпечення соціального захисту та соціального забезпечення дітей в Україні.

В системі соціального захисту та соціального забезпечення дітей в Україні за метою спрямування коштів можна виділити три не рівно великі групи: витрати на утримання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування та з неблагополучних і неповних сімей (соціальне забезпечення); витрати на підтримку сімей з дітьми, що, по суті, є участю держави в утриманні дітей в сім'ях (соціальний захист); витрати на соціальну та психологічну реабілітацію дітей, що мають певні проблеми (соціальний захист). Дослідження щодо фінансового забезпечення соціального захисту та соціального забезпечення дітей в Україні проведено на підставі даних звітів про виконання відповідних бюджетів за 2004-2005 роки та матеріалів до них.

1.1 Джерела фінансування витрат.

Найголовнішою проблемою здійснення соціальної політики, що власне визначає межі її здійснення, є проблема фінансування соціальних послуг і як їх складової частини – витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення вразливих сімей та дітей. За джерелами надходжень коштів фінансування витрат, пов'язаних з соціальним захистом та соціальним забезпеченням дітей в Україні, можна поділити на чотири не рівні за обсягом групи:

1. Витрати, що фінансуються за рахунок бюджетних асигнувань (різного виду державна допомога, утримання закладів соціального захисту та соціального забезпечення, державний патронат соціально вразливих сімей тощо).

2. Витрати, що фінансуються за рахунок коштів державних страхових фондів, зокрема, Пенсійного фонду, Фонду соціального страхування на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, витрат, зумовлених народженням та похованням.

3. Витрати, що фінансуються за рахунок особистих коштів вихованців у закладах та батьків (опікунів, піклувальників).

4. Витрати, що фінансуються за рахунок благодійних пожертвувань, дарунків, спонсорських коштів, а також гуманітарної допомоги, яка надходить від приватних осіб, фірм, громадських та релігійних організацій, в тому числі - із-за кордону.

Кошти бюджету є першим за обсягом джерелом фінансування соціальних послуг. Вони, в свою чергу, поділяються на витрати, які провадяться із загального фонду, і витрати, які провадяться за рахунок спеціального фонду. Загальний фонд бюджету формується згідно з законом про Державний бюджет України на відповідний рік і включає доходи, передбачені Бюджетним кодексом України, що не мають прив'язки до конкретних видатків. Спеціальний фонд формується з доходів які не є постійними, або які можуть використовуватися лише за цільовим призначенням, на певні, визначені законодавством, витрати. Наприклад, у 2005 році в цілому по Україні надійшло від продажу основного капіталу, як одного з джерел коштів спеціального фонду, 110,3 млн. грн., з них по Київській області – 17,2 млн. грн., від продажу землі і нематеріальних активів – 968,5 млн. грн., з них по Київській області – 85,9 млн. гривень.

В останні роки до складу спеціального фонду бюджету включаються і кошти двох останніх названих груп витрат.

Таблиця 1
Витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення дітей в Україні
(млн.грн.)

Заклади	2005 рік	
	Сума	Питома вага (%)
Бюджетні кошти	3828,4	55,1
Грошові допомоги та виплати	2178,8	31,3
в тому числі:		
Допомога сім'ям з дітьми	1 601,2	23,0
Допомога дітям-інвалідам	91,1	1,3
Допомога малозабезпеченим сім'ям з дітьми	486,5	7,0
Заклади та установи	1649,6	23,7
в тому числі:		0,0
Заклади системи Мінпраці	126,3	1,8
Заклади системи Міносвіти	1300,0	18,7
Заклади системи Мінсім'ямолодьспорту (без альтернативних)	71,2	1,0
Заклади системи МОЗ	152,1	2,2
Кошти фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування	3121,7	44,9
в тому числі:		0,0
Пенсійний фонд	247,9	3,6
Від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	78,8	1,1
У зв'язку з втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням	2795,0	40,2
Всього по Україні	6950,1	100,0

У 2005 році за рахунок бюджетних коштів було профінансовано 55,1 % всіх витрат держави, пов'язаних із соціальним захистом та соціальним забезпеченням дітей в Україні, що аналізуються.

Крім того, в Україні у 2005 році на підтримку дітей було спрямовано 3121,7 млн. грн. із фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, що склало 44,9 % загальних витрат на цю мету. З них: 326,7 млн.грн. направлено на виплату пенсій дітям у разі втрати годувальника, 2390 млн. грн. – на одноразову допомогу при народженні дитини та 405 млн. грн. – на допомогу застрахованим особам по догляду за дитиною віком до 3-х років.

Напрямки бюджетних витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення дітей та рівень бюджету, з якого вони провадяться, визначені Бюджетним кодексом України.

Відповідно до Бюджетного кодексу України витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення дітей в залежності від повноважень, закріплених законодавчими актами України, можуть провадитися за рахунок державного бюджету та місцевих бюджетів. В свою чергу витрати місцевих бюджетів на зазначену мету поділяються на витрати, що провадяться на делеговані повноваження держави (з першого кошика доходів), та витрати на установи і заходи, що здійснюються за рішеннями місцевих органів влади (з другого кошика доходів).

У 2005 році, як і в попередніх роках, усі витрати бюджету, пов'язані із соціальним захистом та соціальним забезпеченням дітей, провадилися за рахунок коштів місцевих

бюджетів (обласних бюджетів (республіканського для АРК), районних бюджетів, міських, в тому числі міст обласного (республіканського) значення, сільських та селищних). При цьому частину витрат, яка припадає на надання державної допомоги, було здійснено за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету.

1.2 Порядок планування бюджетних витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення дітей в Україні.

Для здійснення програм та заходів, які провадяться за рахунок коштів бюджету, бюджетні асигнування відповідно до Бюджетного кодексу України надаються розпорядникам бюджетних коштів. За обсягом наданих прав розпорядники поділяються на головних розпорядників коштів бюджету та розпорядників коштів нижчого рівня (таблиця 2).

Головними розпорядниками за програмами соціального захисту та соціального забезпечення дітей є бюджетні установи в особі їх керівників, які визначаються рішенням про місцевий бюджет шляхом встановлення їм бюджетних призначень. Розпорядниками коштів бюджету нижчого рівня є установи або організації в особі їх керівників, які у своїй діяльності підпорядковані відповідному головному розпоряднику або діяльність яких координується через нього.

За програмами, пов'язаними із грошовими виплатами та допомогою сім'ям з дітьми, головним розпорядником бюджетних коштів є управління (відділи) праці та соціального захисту населення. За програмами, спрямованими на соціальне забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також дітей з особливими потребами, головними розпорядниками бюджетних коштів виступають відповідні галузеві управління (відділи).

Таблиця 2

Розпорядники коштів за програмами соціального захисту та соціального забезпечення дітей у 2005 році

Головні розпорядники коштів	Розпорядники коштів нижчого рівня	Отримувачі коштів
Управління (відділи) праці та соціального захисту населення,	будинки-інтернати для малолітніх інвалідів	сім'ї з дітьми (державна допомога)
Управління (відділи) охорони здоров'я	будинки дитини	
Управління (відділи) освіти	загальноосвітні школи-інтернати	прийомні сім'ї дитячі будинки сімейного типу
	санаторні школи-інтернати	
	школи-інтернати для сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки,	
	спеціалізовані школи-інтернати, для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку, дитячі будинки	
Управління (відділи) в справах сім'ї та молоді	притулки для неповнолітніх	
	центри соціально-психологічної реабілітації дітей	
	центри соціально-психологічної допомоги	
	центри соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями	
	соціальні гуртожитки (готелі)	
	соціальні центри матері і дитини	
	центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	
Служба у справах неповнолітніх	центри опіки дитини	

Основним плановим документом, що складається бюджетною установою і згідно з яким вона має повноваження щодо здійснення видатків та отримання доходів, а також де визначено обсяг і спрямування коштів для виконання нею своїх функцій, є кошторис бюджетної установи (постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.02 №228).

Такі установи як прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу вважаються одержувачами бюджетних коштів. Вони, в основному, не мають статусу бюджетної установи і одержують кошти з бюджету як фінансову підтримку. Основним плановим документом, відповідно до якого одержувач витрачає бюджетні кошти, є план використання бюджетних коштів.

Міністерство фінансів АРК, місцеві фінансові органи доводять до головних розпорядників відомості про граничні обсяги видатків загального фонду проекту відповідного бюджету на наступний рік, що є підставою для складання кошторисів.

Головні розпорядники встановлюють для розпорядників нижчого рівня граничні обсяги видатків із загального фонду бюджету, термін подання проектів кошторисів і дають вказівки щодо їх складання, а також розробляють і повідомляють їм інші показники, яких вони повинні дотримуватися відповідно до законодавства і які необхідні для правильного визначення видатків у проектах кошторисів. З врахуванням проектів зведених кошторисів головні розпорядники формують бюджетні запити.

На основі результатів аналізу відповідного бюджетного запиту щодо його відповідності меті, пріоритетності, дієвості та ефективності спрямування бюджетних коштів керівник місцевого фінансового органу приймає рішення про включення бюджетного запиту до пропозиції проекту місцевого бюджету перед поданням його на розгляд місцевим державним адміністраціям та виконавчим органам відповідних рад.

Після затвердження місцевих бюджетів проекти кошторисів приводяться у відповідність з показниками цих бюджетів та складаються плани асигнувань і плани використання бюджетних коштів. При цьому затверджені обсяги асигнувань на утримання конкретної бюджетної установи враховуючи можливості дохідної бази відповідних місцевих бюджетів можуть бути меншими за подані у бюджетному запиті. Усі ці документи затверджуються керівником відповідної вищестоящої установи. Плани використання бюджетних коштів одержувачами затверджуються їх керівниками за погодженням з розпорядниками, через яких вони одержують бюджетні кошти.

Кошториси складаються із дохідної та витратної частин. У дохідній частині кошторисів зазначаються планові обсяги надходжень, які передбачаються спрямувати на покриття видатків установи із загального та спеціального фондів відповідних бюджетів.

Надходження із загального фонду бюджету – це асигнування, які передбачаються в бюджеті на фінансування відповідної бюджетної програми, наприклад, надання соціальної допомоги дітям-сиротам чи позбавленим батьківської опіки в спеціалізованих школах-інтернатах, або надання такої допомоги немовлятам в будинках дитини тощо. Обсяг цих асигнувань залежить від загального обсягу доходів відповідного місцевого бюджету (відповідної адміністративно-територіальної одиниці) та обсягу витрат, який можливо спрямувати на конкретну мету, в нашому прикладі – утримання відповідних бюджетних установ.

Визначення обсягу витрат, що враховується в проектах місцевих бюджетів конкретної адміністративно-територіальної одиниці, провадиться згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2000 №1932 «Про затвердження Порядку розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання, субвенцій та коштів, що передаються до бюджету вищого рівня) та нормативів відрахувань від загальнодержавних податків і зборів на 2001 рік» з послідовними змінами.

Відповідно до затвердженої методики обсяг витрат на установи соціального забезпечення дітей, які відносяться до галузі освіти, визначається виходячи із розрахункового нормативу видатків на 1 учня у загальноосвітніх школах на відповідний рік (у 2005 році – 1,5 тис. грн. на рік), кількості вихованців у відповідних закладах конкретної адміністративно-територіальної одиниці станом на 5 вересня року, що передує поточному бюджетному періоду, та коефіцієнтів приведення кількості вихованців у закладах даного типу до кількості учнів у загальноосвітніх школах. Фактично ці коефіцієнти визначають збільшення планових витрат на 1 вихованця у спеціалізованому закладі проти витрат на 1 учня у загальноосвітніх школах (таблиця 3).

**Планові витрати на 1 вихованця
в закладах соціального забезпечення дітей галузі освіти
у 2005 році**

Види закладів	Коефіцієнт приведення	Розрахунковий норматив (грн.)
Загальноосвітні школи	1	1530,634
Загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні санаторні школи-інтернати	5,0	7653,17
Загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків	10,0	15306,34
Спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати, школи та інші заклади для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку	6,6	10102,18
Дитячі будинки (в т.ч. сімейного типу, прийомні сім'ї)	13,0	19898,24

Специфіка утримання дітей в будинках дитини (системи МОЗ) у планових розрахунках на рівні проекту Державного бюджету не враховується. Щодо планових обсягів бюджетних витрат на утримання дітей в будинках-інтернатах для малолітніх інвалідів, то при їх розрахунку відповідно до Порядку враховується кількість дітей у цих закладах конкретної адміністративно-територіальної одиниці та розрахункового нормативу видатків на 1 вихованця у відповідному році. У 2005 році цей норматив склав 9,3 тис. грн. на рік.

Доречно відмітити, що при затвердженні місцевих бюджетів з метою урахування конкретних обставин того чи іншого закладу може бути прийняте рішення щодо зміни обсягу витрат, як у більшу так і у меншу сторону, проти врахованого в розрахунках Державного бюджету України на відповідний рік.

Формування *дохідної частини спеціального фонду* проекту кошторису є специфічним для кожної бюджетної установи. Воно здійснюється на підставі розрахунків, які складаються за кожним джерелом доходів, що плануються на наступний рік. За основу цих розрахунків береться обсяг наданих бюджетною установою платних послуг та інші показники: площа приміщень, вартість майна, що здається в оренду, кількість місць в установах, що оплачуються батьками (наприклад, в будинках-інтернатах для малолітніх інвалідів), кількість дітей, частина пенсії або допомоги яким спрямовується на утримання відповідної установи, тощо, а також розмір плати в розрахунку на одиницю показника, встановлений чинним законодавством.

При формуванні видаткової частини проекту кошторису бюджетної установи виходять з її основних виробничих показників і контингентів (кількість місць, днів перебування, чисельність дітей тощо), штатної чисельності, необхідності реалізації окремих програм інше. Обов'язковим є виконання вимоги щодо першочергового забезпечення бюджетними коштами видатків на оплату праці з нарахуваннями, а також оплата комунальних послуг та енергоносіїв. До першочергових згідно закону про бюджет на відповідний рік відносяться також витрати на придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів, забезпечення продуктами харчування, трансферти населенню. Видатки на придбання обладнання, капітальний ремонт приміщень не вважаються першочерговими і передбачаються бюджетною установою лише за умови забезпечення коштами невідкладних витрат та відсутності заборгованості.

До затвердженого кошторису можуть вноситися зміни у разі:
потреби у перерозподілі асигнувань розпорядника;

прийняття нормативного акта про передачу повноважень і бюджетних асигнувань від одного розпорядника іншому;
необхідності збільшення видатків спеціального фонду бюджету внаслідок перевищення надходжень у порівнянні з врахованими у бюджеті на відповідний рік;
прийняття рішення про скорочення видатків загального фонду бюджету;
внесення змін до рішення про місцевий бюджет.

При цьому кошториси і плани асигнувань не перезатверджуються. Але обов'язковим є складання відповідної довідки, яка затверджується і виконується у тому ж порядку, що кошториси і плани асигнувань.

Видатки спеціального фонду бюджету провадяться виключно в межах і за рахунок відповідних надходжень до цього фонду на підставі кошторисів з урахуванням внесених змін.

Виконуються місцеві бюджети за помісячним розписом, який затверджується керівником місцевого фінансового органу. Виконання відповідних місцевих бюджетів забезпечують місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних рад або міські, селищні чи сільські голови. Місцеві фінансові органи здійснюють загальну організацію та управління виконанням відповідного місцевого бюджету, координують діяльність учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету.

Казначейське обслуговування місцевих бюджетів здійснюється територіальними органами Державного казначейства України за наступними функціями: - операції з коштами державного бюджету;

- розрахунково-касове обслуговування розпорядників бюджетних коштів;
- контроль бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень, прийнятті зобов'язань та проведенні платежів;
- бухгалтерський облік та складання звітності про виконання державного бюджету.

Таким чином, Державне казначейство здійснює контроль за тим, щоб кошториси розпорядників бюджетних коштів відповідали розпису бюджету. Розпорядники бюджетних коштів несуть відповідальність за управління бюджетними асигнуваннями і здійснюють контроль за виконанням процедур і вимог, встановлених Бюджетним кодексом України.

1.3 Види державної допомоги та виплат, спрямованих на соціальний захист дітей, їх фінансове забезпечення.

В системі соціального захисту та соціального забезпечення дітей в Україні на грошові виплати та державну допомогу припадає 56,9 % всіх бюджетних витрат, що у 2005 році склало 2178,8 млн. грн. На утримання установ та закладів, пов'язаних із соціальним забезпеченням дітей, було спрямовано 1649,7 млн. грн. або 43,1% від загальних бюджетних витрат на цю мету (таблиця 4).

Таблиця 4

Структура витрат бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення дітей в Україні у 2005 році

Напрямки витрат	Сума (тис.грн.)	Питома вага (%)
Грошові допомоги та виплати	2178831,1	56,9
в тому числі:		
Допомога сім'ям з дітьми	1 601 244,1	41,8
<i>Одноразова допомога у зв'язку із народженням дитини</i>	<i>521 423,3</i>	<i>13,6</i>
<i>Допомога по догляду за дитиною віком до 3-х років</i>	<i>650 183,3</i>	<i>17,0</i>
<i>Допомога самотнім матерям</i>	<i>341 020,6</i>	<i>8,9</i>
<i>Допомога на дітей під опікою та піклуванням</i>	<i>88 616,9</i>	<i>2,3</i>
Допомога дітям-інвалідам	91110,2	2,4
Допомога малозабезпеченим сім'ям з дітьми	486476,8	12,7
Заклади та установи	1649664,5	43,1
в тому числі:		
Заклади системи Мінпраці	126331,9	3,3
<i>Будинки-інтернати для малолітніх інвалідів</i>	<i>126331,9</i>	<i>3,3</i>
Заклади системи Міносвіти всього	1299998,0	34,0
<i>Загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків</i>	<i>223947,3</i>	<i>5,8</i>
<i>Загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні санаторні школи-інтернати</i>	<i>365494,6</i>	<i>9,5</i>
<i>Спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати, школи та інші заклади для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку</i>	<i>596983,2</i>	<i>15,6</i>
<i>Дитячі будинки (в т.ч. сімейного типу, прийомні сім'ї)</i>	<i>113572,9</i>	<i>3,0</i>
Заклади системи Мінсім'ямолодьспотру (без альтернативних)	71219,3	1,9
<i>Притулки для неповнолітніх</i>	<i>71219,3</i>	<i>1,9</i>
Заклади системи МОЗ	152115,3	4,0
<i>Будинки дитини</i>	<i>152115,3</i>	<i>4,0</i>
Всього по Україні	3828495,6	100,0

Державна соціальна допомога, що надається відповідно до чинного законодавства України сім'ям, у складі яких є діти, за рахунок бюджетних коштів, можна поділити на дві групи:

1) Допомога, що надається сім'ї, яка опинилася у певних життєвих обставинах, незалежно від її матеріального рівня (категорійні види соціальної допомоги). У 2005 році витрати на надання різних видів допомоги цієї групи склали 28 % усіх видатків бюджету на надання грошових виплат, пов'язаних із соціальним захистом дітей. До цієї групи належить:

- одноразова допомога незастрахованим у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування громадянам при народженні дитини (застраховані отримують таку допомогу за рахунок коштів відповідного державного страхового фонду);
- допомога на дітей-інвалідів та надбавка на догляд за дитиною-інвалідом.

2) Адресна допомога, тобто така, що надається залежно від матеріального стану сім'ї. Частка цього виду грошових виплат у 2005 році склала 72 % до загального обсягу названих витрат. До цієї групи належить:

- допомога незастрахованій особі по догляду за дитиною віком до 3-х років (застраховані отримують таку допомогу за рахунок коштів відповідного державного страхового фонду);

- допомога на дітей одиницям матерям;
- допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням;
- державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.

За звітними даними протягом останніх років в Україні немає заборгованості із виплати державної соціальної допомоги. Тому можна зробити висновок, що досягнуто повного фінансового забезпечення державної грошової підтримки сімей, у складі яких є діти, яка передбачена чинним законодавством.

Таблиця 5

Фактичний контингент отримувачів державної допомоги сім'ям, у складі яких є діти, в Україні

(тис. чол.)

Види допомоги	2 004р.	2 005р.	Темп росту %
Допомога сім'ям з дітьми			
одноразова допомога у зв'язку із народженням дитини	132,0	281,6	213,3
допомога по догляду за дитиною віком до 3-х років	536,1	582,8	108,7
допомога одиницям матерям	357,6	401,9	112,4
допомога на дітей під опікою та піклуванням	15,3	22,3	145,8
Допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам	33,2	42,3	127,4
з них дітям-інвалідам	8,5	21,6	254,1
Допомога малозабезпеченим сім'ям	497,2	442,5	89,0
з них сім'ям з дітьми	201,4	179,2	89,0

Контингент отримувачів державної допомоги сім'ям, в складі яких є діти, у 2005 році в цілому по Україні значно збільшився по окремих видах державної допомоги (таблиця 5). Це, насамперед, стосується допомоги у зв'язку із народженням дитини, що пов'язано із зміною порядку надання цього виду допомоги (допомога стала виплачуватися протягом 12 місяців), допомоги дітям-інвалідам і допомоги на дітей під опікою та піклуванням, де збільшення контингенту пов'язане, в основному, із ростом розміру допомоги та зміною порядку виплати допомоги та соціальної пенсії, що надається інвалідам.

Слід відмітити, що у 2005 році було значно підвищено рівень державних соціальних стандартів. Зокрема, допомога при народженні дитини зросла майже у 12 разів, одиницям матерям – у 4,1, дітям-інвалідам – у 4,5, дітям-сиротам – у 5,2 рази (таблиця 6).

Таким чином, у разі, якщо сім'я складається з одинокої матері, яка не працювала та доглядає за дитиною віком до 3-х років і має дитину-інваліда шкільного віку, вона отримувала у 2005 році щомісячно від держави 960 грн., що складає більше 2 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи. При цьому розмір середньомісячної заробітної плати в галузях економіки України фактично у 2005 році склав 806,2 гривні.

Таблиця 6

Розміри окремих видів державної соціальної допомоги на дітей(грн.)

Вид допомоги	Бюджетні кошти					Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок тимчасової непрацездатності			
	частка одержувачів допомоги з цього джерела	розмір допомоги у 2004 році	розмір допомоги у 2005 році	розмір допомоги з 1 квітня 2005 року	розмір допомоги у 2006 році	частка одержувачів допомоги з цього джерела	розмір допомоги у 2004 році	розмір допомоги у 2005 році	розмір допомоги у 2006 році
Допомога сім'ям, які мають дітей:									
Одноразова допомога при народженні дитини	34,8%	725,00	764,00	8497,60	8500,00	65,2%	725,0	1550/8497,6	8500,0
Допомога по догляду за дитиною віком до 3 р.	52,9%	42,50	90,00	90,00		47,1%	85,0	102,0	
- мінімальний					90,00				114,0
- доплатний					до 247,5				до 247,5
Допомога на дітей одиницею матерям	100%	36,10				X	X	X	X
- на дітей віком до 6 років (мінімальний)			33,50	36,60	40,95				
- на дітей віком до 6 років (доплатний)				до 183,3	до 204,75				
- на дітей віком від 6 до 18 років (мінімальний)			42,20	46,30	52,60				
- на дітей віком від 6 до 18 років (доплатний)				до 231,3	до 263,0				
Допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням (середній розмір)	100%	83,20	90,00			X	X	X	X
- на дітей віком до 6 років				до 366,6	до 409,5				
- на дітей віком від 6 до 18 років				до 462,7	до 526,0				
Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям (середній розмір)	100%	194,0	80-120-130	100-140-150	110-155-165	X	X	X	X
Допомога у зв'язку з непрацездатністю:									
Допомога на дітей-інвалідів віком до 16 років	100%	70,0	105,0	224,9	250,95	X	X	X	X
Надбавка на догляд за дитиною-інвалідом віком до 6 років	100%	30,0	45,0	275,0	204,75	X	X	X	X
Надбавка на догляд за дитиною-інвалідом віком від 6 до 16 років	100%	50,0	75,0	231,3	263,00	X	X	X	X
Допомога на догляд за інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу	100%	38,6	40,9	45,3	49,50	X	X	X	X

Примітка: у разі перевищення індексом споживчих цін порогу індексації (101%) проводиться щомісячна індексація розмірів допомоги

1.4 Установи та заклади, що опікуються соціальним забезпеченням дітей, їх фінансове забезпечення.

У 2005 році в Україні для забезпечення права дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, на виховання у сімейному оточенні, функціонувало 128 дитячих будинків сімейного типу та 176 прийомних сімей, в яких виховувалося 1028 дітей. При цьому протягом 2005 року створено 6 прийомних сімей. Крім того, 6,5 тис. дітей виховувалося у 122 дитячих будинках, 14,5 тис. дітей – у 71 загальноосвітній школі-інтернаті для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, та 6 тис. дітей перебувало у 48 будинках дитини.

На початок 2005 року в Україні було зареєстровано майже 97,6 тис. дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Виявлено та поставлено на облік біля 60 тис. сімей, де не забезпечується належний догляд дитини (біля 150 тис. дітей). У 93 притулках України побували понад 26 тис. дітей. З них майже 16 тис. - з неблагополучних сімей.

З 1997 року почала формуватися мережа притулків для неповнолітніх – закладів для тимчасового перебування (до 90 днів) дітей віком від 3 до 18 років, що мають забезпечувати належні житлово-побутові та психолого-педагогічні умови для нормальної життєдіяльності дітей, які з тих чи інших причин залишилися «на вулиці». На даний час функціонує 92 притулки, в яких щорічно надаються названі послуги близько 30 тис. дітей.

У 208 загальноосвітніх школах-інтернатах та санаторних школах-інтернатах навчалася 56,2 тис. дітей, в основному напівсиріт і з неблагополучних сімей; 54,2 тис. дітей із спеціальними потребами перебувало у 368 спеціалізованих загальноосвітніх школах-інтернатах, школах та інших закладах для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку; 7,4 тис. дітей були вихованцями 56 будинків-інтернатів для малолітніх інвалідів.

В цілому по Україні у 2005 році на утримання закладів із соціального забезпечення дітей 93,6 % бюджетних коштів було спрямовано із загального фонду і лише 6,4% або 104,9 млн. грн. – із спеціального фонду. В складі останнього плата за послуги, що надавалися бюджетними установами, склали 15 млн. грн., або 14,3 % (таблиця 7). Звісно, що найбільшу питому вагу цього джерела доходів у складі спеціальних коштів мають загальноосвітні школи-інтернати і санаторні школи-інтернати та спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати, школи та інші заклади для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку, відповідно 37,2% та 17,4%.

Слід відмітити, що з 2005 року до складу спеціальних коштів, які спрямовуються на утримання відповідної установи, стали включати частину допомоги, що призначається згідно з чинним законодавством дитині-інваліду.

Таблиця 7
Фактичні витрати на утримання установ із соціального забезпечення дітей
в Україні у 2005 році

(тис.грн.)

Заклади	Всього	в тому числі:		
		загальний фонд	спеціальний фонд	з них плата за послуги
Заклади та установи	1649664,5	1544783,3	104881,2	14986,2
в тому числі:				
Заклади системи Мінпраці	126331,9	101592,9	24739,0	3120,2
<i>Будинки-інтернати для малолітніх інвалідів</i>	<i>126331,9</i>	<i>101592,9</i>	<i>24739,0</i>	<i>3120,2</i>
Заклади системи Міносвіти всього	1299998,0	1235298,5	64699,5	11743,4

<i>Загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків</i>	223947,3	205183,0	18764,3	2200,2
<i>Загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні санаторні школи-інтернати</i>	365494,6	350326,3	15168,3	5636,1
<i>Спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати, школи та інші заклади для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку</i>	596983,2	575772,7	21210,5	3691,3
<i>Дитячі будинки (в т.ч. сімейного типу, прийомні сім'ї)</i>	113572,9	104016,5	9556,4	215,8
Заклади системи Мінсім'ямолодьспорту (без альтернативних)	71219,3	67962,6	3256,7	55,6
<i>Притулки для неповнолітніх</i>	71219,3	67962,6	3256,7	55,6
Заклади системи МОЗ	152115,3	139929,3	12186,0	67,0
<i>Будинки дитини</i>	152115,3	139929,3	12186,0	67,0

Протягом 2004-2006 років місцевими органами влади провадиться робота по розширенню переліку соціальних послуг, що надаються дітям і сім'ям з дітьми у закладах соціального захисту населення, зокрема запроваджується короткотермінове перебування, оптимізується їх мережа відповідно до рішень Уряду з цього питання.

Так, в системі Мінсім'ямолодьспорту тимчасовий притулок будуть надавати:

- *центри соціально-психологічної реабілітації дітей* – заклади, що створюються для стаціонарного (до 9 місяців) або денного перебування (до 12 місяців) дітей віком від 3 до 18 років, які опинилися в складних життєвих обставинах, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги;

- *центри соціально-психологічної допомоги* – заклади, що надають допомогу у вигляді тимчасового притулку, харчування, методичних порад та правових консультацій тощо особам (в тому числі з дітьми) у складних життєвих обставинах, зокрема постраждалим від стихійного лиха, насильства в сім'ї або злочину;

- *соціальні гуртожитки* – заклади для тимчасового проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком від 15 до 18 років, а також юнаків та дівчат до 23 років з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, метою діяльності яких є соціальна адаптація осіб, що в ньому проживають, їх підготовка до самостійного життя;

- *соціальні центри матері і дитини* – заклади тимчасового проживання жінок на сьомому-дев'ятому місяці вагітності та матерів з дітьми від народження до 1,5 років, які опинилися у складних життєвих обставинах, що перешкоджають виконання ними материнського обов'язку.

Згідно з типовими положеннями про вищевказані заклади з питань дітей, молоді та сім'ї їх діяльність провадиться за рахунок коштів місцевих бюджетів. Планові обсяги видатків на утримання цих закладів визначатимуться за формулою розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним бюджетом та місцевими бюджетами (постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.01 №1195 із змінами та доповненнями).

2. Фінансове забезпечення соціального захисту та соціального забезпечення дітей у Київській області

У Київській області, як і в цілому по Україні, головним джерелом витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення дітей був і залишається бюджет. На зазначену мету за звітними даними 2005 року було спрямовано більше 6 % доходів області. У загальних витратах області в соціально-культурну сферу питома вага витрат на названу мету збільшилася проти рівня 2004 року на 2,2 відсоткових пункти і склала 10,7 %. При цьому структура загального обсягу цих витрат протягом вказаного періоду змінювалася.

З наведених в таблиці 8 даних видно, що протягом 2004-2005 років у Київській області основні витрати бюджету на фінансування соціального захисту та соціального забезпечення дітей припадали на пасивні форми соціальної підтримки дітей, а саме на надання різного виду державної допомоги. При цьому якщо у 2004 році в цілому такі витрати в області склали 25849,2 тис. грн., або 41,8 % до загального обсягу асигнувань на зазначену мету, то у 2005 році – 63729,1. грн., або 52,1 %.

За таких умов порівняно незначними залишаються витрати на утримання установ та закладів сфери соціального забезпечення дітей: будинку-інтернату для малолітніх інвалідів, загальноосвітніх шкіл-інтернатів, спеціалізованих загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку, загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, будинків дитини, дитячих будинків, дитячих будинків сімейного типу, прийомних сімей, притулків для неповнолітніх. Проте, протягом 2005 року ці витрати зросли. Так, у 2004 році в Київській області на утримання закладів соціального забезпечення дітей було спрямовано 35947,5 тис.грн., а у 2005 році – вже 58530,5 тис. грн., або з ростом на 62,8 %.

Таблиця 8

Структура фактичних витрат бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення дітей в Київській області

Заклади	2004 рік		2005 рік	
	Сума (тис.грн.)	Питома вага (%)	Сума (тис.грн.)	Питома вага (%)
Грошові допомоги та виплати	37478,7	x	77211,3	x
в т.ч. сім'ям з дітьми	25849,2	41,8	63729,1	52,1
в тому числі:				
Допомога сім'ям з дітьми	18323,1	29,7	51953,3	42,5
<i>Одноразова допомога у зв'язку із народженням дитини</i>	1751,5	2,8	15375,7	12,6
<i>Допомога по догляду за дитиною віком до 3-х років</i>	9701,4	15,7	21905,7	17,9
<i>Допомога одиноким матерям</i>	6367,2	10,3	11705,7	9,6
<i>Допомога на дітей під опікою та піклуванням</i>	503,0	0,8	2966,2	2,4
Допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам	1556,5	2,5	6416,1	5,2
<i>з них дітям-інвалідам</i>	398,5	0,6	4144,8	3,4
Допомога малозабезпеченим сім'ям	17599,1	28,5	18841,9	15,4
<i>з них сім'ям з дітьми</i>	7127,6	11,5	7631,0	6,2
Заклади та установи	35947,5	58,2	58530,5	47,9
в тому числі:				0,0
Заклади системи Мінпраці	1858,0	3,0	2670,5	2,2

<i>Будинок-інтернат для малолітніх інвалідів</i>	1858,0	3,0	2670,5	2,2
Заклади системи Міносвіти всього	29414,3	47,6	48635,7	39,8
<i>Загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків</i>	4803,8	7,8	7923,8	6,5
<i>Спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку</i>	9476,7	15,3	17085,9	14,0
<i>Загальноосвітні школи-інтернати</i>	5753,0	9,3	9641,4	7,9
<i>Дитячі будинки (в т.ч. сімейного типу, прийомні сім'ї)</i>	9380,8	15,2	13984,6	11,4
Заклади системи Мінсім'ямолодьспорту (без альтернативних)	423,2	0,7	865,9	0,7
<i>Притулки для неповнолітніх</i>	423,2	0,7	869,5	0,7
Заклади системи МОЗ	4252,0	6,9	6358,4	5,2
<i>Будинки дитини</i>	4252,0	6,9	6358,4	5,2
Всього по області на дітей	61796,7	100,0	122259,6	100,0

Як свідчать дані, наведені в таблиці 9, структура витрат в Київській області у 2005 році дещо змінилася у порівнянні з попереднім роком. Основна частина витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення дітей припала на районні бюджети (42,7 %), а у 2004 році основним джерелом витрат був обласний бюджет (42,4 %). Бюджети міст обласного значення у загальному обсязі фінансування вказаної сфери у 2005 році склали 20,6 %.

Таблиця 9

Дані щодо розмежування фактичних витрат по видах бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення дітей у Київській області

Види бюджетів	2004 рік		2005 рік	
	тис. грн.	питома вага	Тис. грн.	Питома вага
Соціальний захист та соціальне забезпечення дітей	61796,7	100	122259,6	100
в тому числі:				
Обласний бюджет	26218,8	42,4	44575,3	36,5
Міст обласного значення	12402,8	20,1	25221,7	20,6
Районні	22976,1	37,2	52202,8	42,7
Селищні	199,0	0,3	259,8	0,2

Основним критерієм розмежування видів видатків між місцевими бюджетами відповідно до Бюджетного кодексу України є повнота надання соціальних послуг та наближення їх до безпосереднього споживача. Виходячи з цього принципу у Київській області спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку та дитячі будинки фінансувалися не тільки з обласного бюджету, а й з районних бюджетів та бюджетів міст обласного значення, а прийомні сім'ї - із селищного бюджету. Оскільки в решті закладів по соціальному забезпеченню дітей надавалися соціальні послуги дітям не окремого регіону, а цілої області, їх фінансування провадилося з обласного бюджету (36,5 % до загальних витрат у 2005 році).

2.1 Аналіз витрат на грошові виплати та допомогу, пов'язаних із соціальним захистом дітей та сімей з дітьми.

Слід відмітити, що з метою підвищення цільового використання бюджетних коштів в останні роки ряд державних програм почали фінансуватися за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам. Зокрема, з 2002 року за рахунок субвенції провадиться виплата допомоги сім'ям з дітьми, інвалідам з дитинства і дітям-інвалідам, а також малозабезпеченим сім'ям. Витрати на надання грошової допомоги сім'ям з дітьми у Київській області провадилися згідно з Бюджетним кодексом України з районних бюджетів (67,1 % до загального обсягу субвенції на зазначену мету) та бюджетів міст обласного значення (32,9 %).

На реалізацію названих програм областю отримано у 2005 році у вигляді субвенції з державного бюджету 77,2 млн. грн., що у 2 рази більше ніж у попередньому році. Основним чинником такого підвищення, як і в цілому по Україні, став значний ріст розмірів допомоги (таблиця 5). В той же час фактичний контингент отримувачів допомоги в області збільшився по 4 видах з 6 (таблиця 10). Найбільший ріст отримувачів допомоги по догляду за дитиною віком до 3-х років – у 2,7 рази та одноразової допомоги у зв'язку із народженням дитини – 1,8 рази.

Таблиця 10
Контингент утримувачів допомоги, в Київській області у 2004-2005 роках

Заклади	2004 рік			2005 рік		
	за планом	фактично	відхилення	за планом	фактично	відхилення
Допомога сім'ям з дітьми						
<i>в тому числі:</i>						
одноразова допомога у зв'язку із народженням дитини	3800	2407	-1393	3606	4393	787
допомога по догляду за дитиною віком до 3-х років	21870	7157	-14713	18949	19215	266
допомога одиноким матерям	13120	13562	442	12660	10268	-2392
допомога на дітей під опікою та піклуванням	540	419	-121	481	668	187
Допомога інвалідам з дитинства та дітям інвалідам	1452	975	-477	1226	983	-243
з них дітям-інвалідам	264	180	-84	506	635	129
надбавка на догляд за дитиною-інвалідом	298	86	-212	329	305	-24
Допомога малозабезпеченим сім'ям	14420	8776	-5644	8138	6906	-1232
з них сім'ям з дітьми	5840	3555	-2285	3300	2797	-503

Фактичні витрати на надання грошової допомоги сім'ям, у складі яких є діти, у 2005 році по Київській області склали 86 % до планових призначень. Проте, відсутність заборгованості перед населенням по названих виплатах говорить про те, що фактичні асигнування з державного бюджету у вигляді субвенції місцевим бюджетам області повністю відповідає потребі в коштах на підтримку в межах чинного законодавства таких сімей.

2.2 Аналіз витрат на утримання установ та закладів соціального забезпечення дітей в цілому по області та по їх видах.

У Київській області в 2005 році соціальним забезпеченням дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей з неблагополучних і неповних сімей опікувалися 78 установ та закладів. В тому числі у 30 дитячих будинках перебувало 1080 дітей, у 19 будинках сімейного типу виховувалося 140 дітей та 9 дітей – у прийомних сім'ях, у 2 загальноосвітніх школах-інтернатах для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, перебувало 578 дітей. Крім того, в області функціонує будинок-інтернат для малолітніх інвалідів на 200 ліжок, 2 будинки дитини на 170 ліжок, 11 спеціалізованих загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку, в яких перебувало 1138 дітей, та 4 загальноосвітні школи-інтернати, в яких перебувало 1096 дітей.

Проте, в області, як і в цілому по Україні, фінансування закладів та установ соціальної сфери, в тому числі пов'язаних із соціальним забезпеченням дітей, не можна назвати задовільним (таблиця 11). У 2005 році область в цілому не виконала планові призначення на 5175 тис. грн., або на 8,1%. Проте, стан фінансування у 2005 році дещо поліпшився у порівнянні з попереднім роком. Так, якщо у 2004 році фактичні витрати на утримання закладів соціального забезпечення дітей склали 82,7 % планових призначень, то у 2005 році цей показник підвищився до 91,9 %. При цьому у 2005 році, як і в попередньому, самий низький показник виконання планових призначень по утриманню притулків для неповнолітніх – 84%. Напружено відбувалося фінансування і в закладах системи Міністерства – 91%.

Слід відмітити, що в області витрати, які провадилися із загального фонду бюджету, у 2005 році в цілому по закладах соціального забезпечення дітей профінансовані краще у порівнянні з виконанням планових призначень по спеціальному фонду: 95,6 % проти 67,6 %.

Фінансування видатків на соціальне забезпечення дітей протягом 2005 року провадилося в межах наявних ресурсів. При цьому витрати із загального фонду склали 90,3 % до загальних витрат або 52875,9 тис. грн. Доля витрат спеціального фонду у фінансуванні закладів соціального забезпечення дітей в Київській області склала 9,7 % при обсязі 5658,2 тис. гривень.

Як свідчить проведений аналіз, бюджетні витрати із загального фонду в Київській області планувалися та спрямовувалися, в основному, на оплату праці працівників, де планові призначення виконано на 99 %, виплату допомоги у грошовій (99,3 %) та в натуральній (98,9 %) формах, оплату оренди та експлуатаційних послуг (100 %). Проте, дуже низький відсоток виконання планових призначень таких важливих витрат, як придбання продуктів харчування – лише 85,9 %. Навіть такі статті витрат, що не відносяться до першочергових і традиційно фінансуються за залишковим принципом, як капітальні вкладення та придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю, профінансовані у 2005 році на 87,9 % та 89,5 %, відповідно.

Ситуація, що склалася з фінансуванням витрат на утримання названих установ, спричинила до утворення кредиторської заборгованості (таблиця 12). Так, у 2005 році на погашення кредиторської заборгованості, яка виникла на 01.01.05, відволікалося 1785,9 тис. грн. Хоча факт, що ця заборгованість в цілому по закладах знизилася протягом року більше ніж у 3 рази, є позитивним моментом.

Таблиця 11

**Виконання програм, пов'язаних з утриманням закладів соціального забезпечення дітей в Київській області
у 2005 році**

Заклади	Загальний фонд (тис.грн.)			Спеціальний фонд (тис.грн.)			Разом (тис.грн.)		
	Затверджено з урахуванням змін	Виконано	% виконання	Затверджено з урахуванням змін	Виконано	% виконання	Затверджено з урахуванням змін	Виконано	% виконання
Заклади системи:									
Мінпраці	2150,5	2047,0	95,2	666,7	623,5	93,5	2817,2	2670,5	94,8
Міносвіти	46530,4	44388,8	95,4	6906,8	4246,9	61,5	53437,2	48635,7	91,0
Мінсім'ямолодьспорту (без альтернативних)	1029,1	864,9	84,0	4,6	4,6	100,0	1033,7	869,5	84,1
МОЗ	5627,8	5575,2	99,1	793,2	783,2	98,7	6421,0	6358,4	99,0
Всього по області	55337,8	52875,9	95,6	8371,3	5658,2	67,6	63709,1	58534,1	91,9
в тому числі:									
Оплата праці	25334,0	25078,1	99,0	106,8	76,9	72,0	25440,8	25155,0	98,9
Нарахування на зарплату	9395,1	9257,9	98,5	39,8	27,9	70,1	9434,9	9285,8	98,4
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	480,2	429,8	89,5	1225,4	916,7	74,8	1705,6	1346,5	78,9
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	196,5	191,6	97,5	149,6	108,0	72,2	346,1	299,6	86,6
Продукти харчування	8447,6	7253,6	85,9	1175,0	837,4	71,3	9622,6	8091,0	84,1
М'який інвентар та обладнання	1541,5	1501,2	97,4	949,3	644,3	67,9	2490,8	2145,5	86,1
Оплата транспортних послуг та утримання транспортних засобів	329,4	315,2	95,7	250,0	186,9	74,8	579,4	502,1	86,7
Оренда та експлуатаційні послуги	7,2	7,2	100,0	3,0	0,0	0,0	10,2	7,2	70,6
Поточний ремонт	1573,8	1497,4	95,1	773,9	373,1	48,2	2347,7	1870,5	79,7
Послуги зв'язку	111,9	94,5	84,5	37,8	13,8	36,5	149,7	108,3	72,3
Оплата інших послуг та інші видатки	296,7	284,3	95,8	287,9	225,7	78,4	584,6	510,0	87,2
Видатки на відрядження	127,5	117,2	91,9	64,8	30,5	47,1	192,3	147,7	76,8
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	3657,0	3345,1	91,5	73,3	36,7	50,1	3730,3	3381,8	90,7
Дослідження і розробки, державні програми	75,0	75,0	100,0	631,6	422,6	66,9	706,6	497,6	70,4
Виплата пенсій та допомоги	74,2	73,7	99,3	30,0	2,0	6,7	104,2	75,7	72,6
Інші поточні трансферти населенню	1018,5	1007,0	98,9	25,4	12,9	50,8	1043,9	1019,9	97,7
Капітальні видатки	2671,7	2347,1	87,9	2547,7	1742,8	68,4	5219,4	4089,9	78,4

Таблиця 12

**Кредиторська заборгованість закладів соціального забезпечення дітей у
Київській області**

	на 01.01.05		на 01.01.06	
	Сума (тис.грн.)	питома вага (%)	сума (тис.грн.)	питома вага (%)
Заклади системи:				
Мінпраці	196,4	7,7	16,7	2,2
Міносвіти	2075,3	81,8	671,8	89,4
Мінсім'ямолодьспорту (без альтернативних)	23,7	0,9	15,4	2,0
МОЗ	242,4	9,6	48,0	6,4
Всього по області	2537,8	100,0	751,9	100,0
в тому числі:				
Оплата праці	1305,8	51,5	31,6	4,2
Нарахування на зарплату	411,1	16,2	17,8	2,4
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	15,8	0,6	18,9	2,5
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	4,9	0,2		
Продукти харчування	201,0	7,9	86,2	11,5
М'який інвентар та обладнання	7,9	0,3	0,1	
Оплата транспортних послуг та утримання транспортних засобів	10,7	0,4	0,8	0,1
Поточний ремонт	56,9	2,2	78,1	10,4
Послуги зв'язку	5,8	0,2	1,8	0,2
Оплата інших послуг та інші видатки	43,6	1,7	5,1	0,7
Видатки на відрядження	58,9	2,3	15,0	2,0
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	117,3	4,6	72,1	9,6
Дослідження і розробки, державні програми	16,2	0,6		
Виплата пенсій та допомоги	2,0	0,1		
Інші поточні трансферти населенню	29,6	1,2	366,7	48,8
Капітальні видатки	250,3	9,9	57,7	7,7

Аналіз даних наведеної таблиці свідчить, що у 2005 році через недостатнє фінансування не було забезпечено допомогою в натуральній формі (одяг, взуття тощо) дітей, які випускалися із закладів соціального забезпечення, на суму 366,7 тис. грн., було заборговано поставникам за отримані продукти харчування 86,2 тис. грн., підрядчикам – за проведений поточний ремонт 78,1 тис. грн., по капітальних видатках – 57,7 тис. грн., не сплачено за отримані комунальні послуги 72,1 тис. грн. тощо.

Як видно з таблиці 13 перше місце у витратах на утримання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей з неблагополучних і неповних сімей належить витратам на оплату праці з нарахуваннями (58,9 %). При цьому питома вага названих витрат у різних закладах коливається від 48,6 % у притулках для неповнолітніх до 72 % у будинках дитини.

Таблиця 13

Структура фактичних витрат по закладах соціального забезпечення дітей у Київській області

(%%)

	Загальний фонд		Спеціальний фонд		Разом	
	2 004р.	2 005р.	2 004р.	2 005р.	2 004р.	2 005р.
Заклади системи:						
Мінпраці	4,9	3,9	7,3	11,0	5,1	4,5
Міносвіти	82,9	83,9	73,7	75,1	81,4	82,0
Мінсім'ямолодьспорту (без альтернативних)	1,3	1,6	0,1	0,1	1,2	1,5
МОЗ	10,9	10,5	18,9	13,8	11,8	10,7
Всього по області	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
в тому числі:						
Оплата праці	48,2	47,4	1,0	1,4	42,3	43,0
Нарахування на зарплату	17,7	17,5	0,4	0,5	15,6	15,9
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	0,8	0,8	13,7	16,2	2,4	2,3
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	0,3	0,4	1,5	1,9	0,4	0,5
Продукти харчування	16,2	13,7	16,6	14,8	16,3	13,8
М'який інвентар та обладнання	1,8	2,8	13,4	11,4	3,2	3,7
Оплата транспортних послуг та утримання транспортних засобів	0,7	0,6	3,8	3,3	1,1	0,9
Оренда та експлуатаційні послуги						
Поточний ремонт	1,6	2,8	13,6	6,6	3,0	3,2
Послуги зв'язку	0,2	0,2	0,4	0,2	0,2	0,2
Оплата інших послуг та інші видатки	0,4	0,5	2,3	4,0	0,7	0,9
Видатки на відрядження	0,2	0,2	0,6	0,5	0,3	0,3
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	8,1	6,3	0,8	0,6	7,2	5,8
Дослідження і розробки, державні програми		0,1	0,3	7,5		0,9
Виплата пенсій та допомоги	0,3	0,1			0,3	0,1
Інші поточні трансферти населенню	2,3	1,9	0,6	0,2	2,1	1,7
Капітальні видатки	1,1	4,4	30,8	30,8	4,7	7,0

Друге місце в структурі витрат цих закладів займають витрати на придбання продуктів харчування (13,8 %). При цьому найбільша доля таких витрат у будинку-інтернаті для малолітніх інвалідів – 21 %, а найменша, 5,6 % – у будинках дитини (що пояснюється малим віком вихованців – до трьох років). Щодо закладів системи Міносвіти, то у загальноосвітніх школах-інтернатах на харчування дітей у 2005 році було спрямовано 16,2 % отриманих коштів, у загальноосвітніх школах-інтернатах для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, цей показник склав 13,9 %. Питома вага витрат на харчування дітей в дитячих будинках склала 11,3 % до загальних витрат.

Значне місце у витратах закладів соціального забезпечення дітей у Київській області займає оплата комунальних послуг та енергоносіїв - 5,8 % в середньому по закладах області. При цьому дитячі будинки направили на зазначену мету 8,4 % отриманих коштів, школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, -6,3 %. Будинки-

інтернати для малолітніх інвалідів використали на оплату житлово-комунальних послуг 6 %, а в будинках дитини цей показник склав лише 3,4 % до загальних витрат.

Крім названих у 2005 році в Київській області було створено 2 центри соціально-психологічної реабілітації дітей на 70 місць. Видатки на їх утримання склали 1095,5 тис. грн., або 99,3 % до уточненого плану. Основною причиною недоосвоєння коштів є неповне завантаження центрів, де фактично перебувало 48 дітей.

Слід відмітити, що частка витрат на оплату праці з нарахуваннями у обсязі витрат загального фонду на утримання центрів соціально-психологічної реабілітації дітей є меншою у порівнянні з вищеназваними закладами системи Міносвіти - 38,5 % (таблиця 14). Це значною мірою пояснюється «молодістю» центрів, потребою проведення порівняно значних витрат на їх оснащення та розбудову приміщень. Так, частка капітальних витрат у цих закладах у 2005 році склала 50,2 % усіх витрат, спрямованих із загального фонду. А на придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю було використано у цих установах 76,8 % витрат спеціального фонду.

Таблиця 14
Витрати по інших закладах з соціального захисту дітей у Київській області у 2005 році

	Загальний фонд		Спеціальний фонд		Разом	
	Сума тис.грн.	% в загальних витратах	Сума тис.грн.	% в загальних витратах	Сума тис.грн.	% в загальних витратах
Центри соціально-психологічної реабілітації дітей	1095,5	100,0	71,6	100,0	1167,1	100,0
в тому числі:						
Оплата праці	308,2	28,1			308,2	26,4
Нарахування на зарплату	113,7	10,4			113,7	9,7
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	7,2	0,7	55,0	76,8	62,2	5,3
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	1,2	0,1	0,0	0,0	1,2	0,1
Продукти харчування	55,7	5,1	5,8	8,1	61,5	5,3
М'який інвентар та обладнання			5,4	7,5	5,4	0,5
Оплата транспортних послуг та утримання транспортних засобів	11,9	1,1	3,3	4,6	15,2	1,3
Поточний ремонт	1,6	0,1	0,4	0,6	2,0	0,2
Послуги зв'язку	5,0	0,5		0,0	5,0	0,4
Оплата інших послуг та інші видатки	2,9	0,3	1,5	2,1	4,4	0,4
Видатки на відрядження	1,1	0,1		0,0	1,1	0,1
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	37,0	3,4	0,2	0,3	37,2	3,2
Капітальні видатки	550,0	50,2			550,0	47,1

В області правову, методологічну, психологічну допомогу дітям, які опинилися у скрутних життєвих обставинах, надавали обласний, Броварський міський, Васильківській та Рокитнянській районні центри опіки дитини, на фінансування яких було спрямовано 137,8 тис. грн. власних коштів відповідних місцевих бюджетів, що склало 91,3 % до плану. У загальному обсязі витрат цих установ 76,2 % зайняли витрати на оплату праці з нарахуваннями.

Крім того, протягом 2005 році в області розпочато роботу по створенню центру матері і дитини на 20 місць. На проведення капітальних витрат по цій установі було витрачено з обласного бюджету 608,5 тис. грн. власних коштів.

2.3 Порівнювальний аналіз витрат на утримання однієї дитини в закладах різного типу.

Оскільки в окремих закладах не тільки утримуються діти, а й здійснюється їх навчання, для порівняного аналізу із загального обсягу витрат виключено фонд оплати праці педагогічних працівників, а також 15% витрат на предмети, матеріали, обладнання та інвентар у відповідних установах. Крім того, загальні витрати зменшено на суму допомоги, що була видана у 2005 році випускникам названих закладів, обсяг якої в цілому склав 424,9 тис. гривень.

Таблиця 15

Фактичні витрати на 1 дитину в закладах соціального забезпечення дітей у Київській області у 2005 році

Заклади	Приведені загальні витрати (тис.грн.)	Середньорічна чисельність (чол.)	Витрати на 1 дитину (грн.)	
			в рік	в місяць
Заклади системи Мінпраці	2667,3	200,0	13336,5	1111,4
в тому числі:				
Будинок-інтернат для малолітніх інвалідів	2667,3	200,0	13336,5	1111,4
Заклади системи Міносвіти всього	42617,3	4041,0	10546,2	878,9
в тому числі:				
Загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків	6988,9	578,0	12091,6	1007,6
Спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку	14142,8	1138,0	12427,8	1035,6
Загальноосвітні школи-інтернати	7551,3	1096,0	6889,9	574,2
Дитячі будинки	12919,9	1080,0	11962,9	996,9
Дитячі будинки сімейного типу	965,9	140,0	6899,3	574,9
Прийомні сім'ї	48,4	9,0	5377,8	448,1
Заклади системи Мінсім'ямолодьспорту (без альтернативних)	869,5	62,0	14024,2	1168,7
в тому числі:				
Притулки для неповнолітніх	869,5	62,0	14024,2	1168,7
Заклади системи МОЗ	6358,4	170,0	37402,4	3116,9
в тому числі:				
Будинки дитини	6358,4	170,0	37402,4	3116,9
Всього по області	52512,5	4473,0	11739,9	978,3

Приведенні витрати в закладах з соціального забезпечення дітей у Київській області у 2005 році наведені у таблиці 15. Аналіз даних таблиці свідчить, що в цілому по області щомісячні витрати бюджету на утримання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей з неблагополучних і неповних сімей склали у 2005 році 978,3 грн. При цьому по різних закладах цей показник значно коливався від 448,1 грн. в прийомних сім'ях до 3116,9 грн. в будинках дитини.

Якщо проаналізувати витрати на утримання названих закладів в окремих районах або містах області, то виявляється значна відмінність у обсягах витрат, що припадає на 1 дитину навіть у закладах одного типу. Для прикладу у таблиці 16 наведено дані щодо бюджетних витрат на утримання дитячих будинків, будинків сімейного типу та прийомних сімей в окремих

регіонах Київської області у 2005 році та середньомісячних витрат, що припадають на 1 дитину-сироту або дитину, яка залишилася без піклування батьків.

Як видно з таблиці у 2005 році з місцевих бюджетів Київської області найменше було виділено коштів на утримання дітей у прийомних сім'ях (у Згурівському районі 256,3 грн. на місяць). «Дорожче» всього обійшлося бюджету утримання дітей-сиріт в дитячому будинку обласного значення, який фінансується з обласного бюджету – 2238,6 грн. на місяць та міста Славутича (2962,2 грн.). Більше 1000 грн. в місяць на 1 дитину було виділено з міських бюджетів в дитячих будинках міст Борисполя (1496,6 грн.), Білої Церкви (1444,8 грн.), Броварів (1143,8 грн.), з районних бюджетів Яготинського (1423,7 грн.), Києво-Святошинського (1209,9 грн.), Бородянського (1179,7 грн.), Сквирського (1156,7 грн.) та Бориспільського (1051,6 грн.) районів.

Чи є витрати на утримання дітей в закладах області оптимальними? Щоб відповісти на це питання достатньо порівняти їх із рівнем прожиткового мінімуму в Україні на дітей відповідного віку.

Прожитковий мінімум на дітей віком до 6 років на 2005 рік затверджено в сумі 376 грн., від 6 до 18 років - 468 грн. Таким чином, у названих районах та містах області в дитячих будинках фактично витрачалось щомісяця близько 3 прожиткових мінімумів в розрахунку на дитину. В той же час у більшості дитячих будинків сімейного типу та у прийомних сім'ях цей показник не досягав і двох розмірів встановленого прожиткового мінімуму, а у Броварському дитячому будинку сімейного типу, у прийомних сім'ях Києво-Святошинського району та міста Славутича середньомісячні витрати на 1 дитину були меншими за прожитковий мінімум.

Таблиця 16

Дані щодо бюджетних витрат в окремих регіонах Київської області у 2005 році

	<i>Дитячі будинки</i>			<i>Дитячі будинки сімейного типу</i>			<i>Прийомні сім'ї</i>		
	Витрати (тис.грн.)	Чисельність дітей	Витрати на 1 дитину в місяць (грн.)	Витрати (тис.грн.)	Чисельність дітей	Витрати на 1 дитину в місяць (грн.)	Витрати (тис.грн.)	Чисельність дітей	Витрати на 1 дитину в місяць (грн.)
м. Березань	184,5	26	591,3	89,4	12	620,8			
м. Біла Церква	1214	70	1444,8						
м. Бориспіль	484,9	27	1496,6						
м. Бровари	384,3	28	1143,8						
м. Васильків	478,1	42	948,6						
м. Ірпінь				62,2	9	575,9			
м. Ржищів				35	5	583,3			
м. Славутич	533,2	15	2962,2	55,8	6	775	4,3	1	358,3
м. Фастів	528,8	45	979,3						
Баришівський	535,8	53	842,5						
Білоцерківський				104	17	511,8			
Богуславський	307,4	29	883,3						
Бориспільський	744,5	59	1051,6	141	20	589,2			
Бородянський	608,7	43	1179,7						
Броварський	449,7	39	960,9	35,8	8	372,9			
Васильківський	505,8	54	780,6						

Вишгородський	618	66	780,3	53,9	6	748,6	31,9	4	664,6
Згурівський	18,9	5	315						
Іванківський	387,3	50	645,5						
Кагарлицький	204,9	35	487,9						
Киево-Святошинський	856,6	59	1209,9				12,3	4	256,3
Макарівський	591	79	623,4						
Обухівський				33,9	5	565			
Переяслав-Хмельницький	279,4	40	582,1						
Поліський	200,1	49	340,3						
Рокитнянський	260,3	26	834,3	44,4	2	1850			
Сквирський	208,2	15	1156,7	40,5	6	562,5			
Ставищенський	200,8	32	522,9						
Таращанський	304,2	28	905,4						
Тетіївський	332,8	29	956,3						
Фастівський				215	29	618,7			
Яготинський	529,6	31	1423,7						
Обласного значення	1370	51	2238,6						

Різний рівень витрат, що припадає на 1 вихованця у будинках сімейного типу та прийомних сім'ях, пояснюється як об'єктивними так і суб'єктивними факторами. До об'єктивних факторів відноситься нестача власних коштів у відповідних бюджетах, різна можливість залучення до фінансування спеціальних коштів, в тому числі спонсорських та благодійних, та/або виконання бюджету в цілому. А відношення місцевих органів влади до проблеми соціального захисту та соціального забезпечення дітей є суб'єктивним фактором, який впливає на обсяги власних коштів (кошик 2), спрямованих на фінансування названих закладів у відповідному році.

Усі витрати названих закладів можна поділити на умовно перемінні, тобто ті, що залежать від кількості дітей у закладі, та умовно сталі, які є постійними в межах певного періоду і на пряму не залежить від фактичної кількості вихованців.

До першої групи відносяться витрати на продукти харчування, медикаменти та перев'язувальні матеріали, предмети, матеріали, обладнання та інвентар, м'який інвентар та обладнання, частково оплата праці з нарахуваннями (вихователі).

До другої групи відносяться капітальні витрати, витрати на оплату праці адміністративно-обслуговуючого персоналу, витрати на утримання приміщень тощо.

Розглянемо детальніше окремі напрямки витрат у закладах з соціального забезпечення дітей у Київській області.

Протягом 2005 році в області намітилася тенденція зниження кількості утриманців у закладах соціального захисту дітей проти планових показників. Проте, це не знайшло прямого відображення у обсязі витрат на оплату праці вихователів та штатного персоналу у цих закладах (таблиця 17). Так, наприклад, в цілому по області у загальноосвітніх школах-інтернатах при фактичному зниженні контингенту на 26 дітей, або на 2,3 %, обсяг фонду оплати праці зріс на 35,6 тис. грн., або на 6,9 %, У дитячих будинках кількість вихованців зменшилася на 54 дитини, або на 1,4 %, а фонд оплати праці штатного персоналу виріс на 103,2 тис. грн., або на 7,5 %. При цьому середньомісячний розмір ставки вихователів та оплати праці штатного персоналу зросли, відповідно на 8,7 % та 9 %. В той же час фактична кількість вихователів або

штатних одиниць, що припадає на вихованця, у більшості закладів відповідає плановим показникам.

Наведені дані свідчать, що обсяг витрат на оплату праці в закладах соціального забезпечення дітей хоч і залежать від кількості вихованців але ця залежність не є строгою. Значною мірою на обсяг вказаних витрат впливає зміна проти запланованих сум розміру оплати праці персоналу закладів. Так, середньомісячний розмір ставки вихователя у всіх названих закладах у 2005 році фактично перевищив планові показники на 8,7-9 %.

Таблиця 17

Дані щодо штатних одиниць та вихователів в закладах соціального забезпечення дітей у Київській області у 2005 році

Заклади	за планом	фактично	відхилення
Будинок-інтернат для малолітніх інвалідів (ліжка)	200	200	0
штатні одиниці	144	144	0
кількість штатних одиниць на 1 ліжка	0,72	0,72	0,00
Загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків (діти)	584	578	-6
ставки вихователів	69	63	-6
фонд оплати праці вихователів (тис.грн.)	659	653,6	-5,4
кількість ставок вихователів на 1 дитину	0,12	0,11	-0,01
середньомісячний розмір ставки вихователя (грн.)	795,89	864,55	68,66
штатні одиниці персоналу	206	202	-4
кількість штатних одиниць на 1 дитину	0,35	0,35	0,00
Спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку (діти)	1158	1138	-20
в тому числі в школах-інтернатах	891	937	46
штатні одиниці персоналу	734	699	-35
кількість штатних одиниць на 1 дитину	0,63	0,61	-0,02
Загальноосвітні школи-інтернати (діти)	1122	1096	-26
в т.ч. діти-сироти і діти, які залишилися без піклування батьків	80	47	-33
ставки вихователів	62	61	-1
фонд оплати праці вихователів (тис.грн.)	514,7	550,3	35,6
кількість ставок вихователів на 1 дитину	0,06	0,06	0,00
середньомісячний розмір ставки вихователя (грн.)	691,80	751,78	59,97
штатні одиниці персоналу	247	228	-19
кількість штатних одиниць на 1 дитину	0,22	0,21	-0,01
Дитячі будинки (діти)	1134	1080	-54
ставки вихователів	212	209	-3
фонд оплати праці вихователів (тис.грн.)	1379,7	1482,9	103,2
кількість ставок вихователів на 1 дитину	0,19	0,19	0,01
середньомісячний розмір ставки вихователя (грн.)	542,33	591,27	48,93
штатні одиниці персоналу	637	329	-308
кількість штатних одиниць на 1 дитину	0,56	0,30	-0,87
Дитячі будинки сімейного типу (діти)	150	140	-10
Оплата праці	45,3	67,9	22,6
середньомісячні витрати на оплату праці в розрахунку на 1 дитину (грн.)	25,17	40,42	15,25
Притулки для неповнолітніх (діти)	67	62	-5

штатні одиниці персоналу	55,5	54	-59,75
кількість штатних одиниць на 1 дитину	0,83	0,87	0,04
Будинки дитини (ліжка)	170	170	0
штатні одиниці	475,5	415,75	-59,75
кількість штатних одиниць на 1 ліжка	2,80	2,45	-0,35

Як видно з таблиці 18 окремі групи витрат, що направлені безпосередньо на вихованців закладів соціального захисту дітей, є явно недостатніми. Так, витрати за рахунок загального фонду на харчування однієї дитини в місяць коливаються від 98,3 грн. в загальноосвітніх школах-інтернатах до 185,5 грн. в притулку для неповнолітніх, що складає, відповідно, 3,28 та 6,18 грн. в середньому на день.

Таблиця 18

Дані щодо окремих витрат на 1 дитину в закладах соціального забезпечення дітей у Київській області у 2005 році

Заклади	Чисельність дітей	Витрати (тис. грн.)			Витрати на 1 дитину в місяць(грн.)		
		Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
Будинок-інтернат для малолітніх інвалідів	200						
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар		18,3	41,5	59,8	7,63	17,29	24,92
Медикаменти та перев'язувальні матеріали		10,0	3,0	13,0	4,17	1,25	5,42
Продукти харчування		310,0	250,8	560,8	129,17	104,50	233,67
М'який інвентар та обладнання		29,4	66,4	95,8	12,25	27,67	39,92
Загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків	578						
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар		39,0	221,4	260,4	5,62	31,92	37,54
Медикаменти та перев'язувальні матеріали		15,9	26,5	42,4	2,29	3,82	6,11
Продукти харчування		1035,2	65,7	1100,9	149,25	9,47	158,72
М'який інвентар та обладнання		394,0	114,5	508,5	56,81	16,51	73,31
Загальноосвітні школи-інтернати	1096						
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар		78,7	175,0	253,7	5,98	13,31	19,29
Медикаменти та перев'язувальні матеріали		33,6	5,5	39,1	2,55	0,42	2,97
Продукти харчування		1292,7	271,2	1563,9	98,29	20,62	118,91
М'який інвентар та обладнання		323,1	13,3	336,4	24,57	1,01	25,58
Спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку	1138						
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар		95,6	122,5	218,1	7,00	8,97	15,97
Медикаменти та перев'язувальні матеріали		35,6	20,7	56,3	2,61	1,52	4,12
Продукти харчування		1958,4	54,4	2012,8	143,41	3,98	147,39

М'який інвентар та обладнання		546,4	115,1	661,5	40,01	8,43	48,44
Дитячі будинки	1080						
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар		170,1	216,6	386,7	13,13	16,71	29,84
Медикаменти та перев'язувальні матеріали		37,0	18,7	55,7	2,85	1,44	4,30
Продукти харчування		2224,3	133,5	2357,8	171,63	10,30	181,93
М'який інвентар та обладнання		181,5	293,0	474,5	14,00	22,61	36,61
Притулки для неповнолітніх	62						
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар		7,3	1,8	9,1	9,81	2,42	12,23
Медикаменти та перев'язувальні матеріали		3,1	2,5	5,6	4,17	3,36	7,53
Продукти харчування		138,0	0,3	138,3	185,48	0,40	185,89
М'який інвентар та обладнання		21,8	0,0	21,8	29,30	0,00	29,30
Будинки дитини	170						
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар		20,8	137,9	158,7	10,20	67,60	77,79
Медикаменти та перев'язувальні матеріали		56,4	31,1	87,5	27,65	15,25	42,89
Продукти харчування		295,0	61,5	356,5	144,61	30,15	174,75
М'який інвентар та обладнання		5,0	42,0	47,0	2,45	20,59	23,04

Є ще досить низькими й інші середньомісячні витрати на одного вихованця: придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю – від 5,6 грн. у загальноосвітніх школах-інтернатах для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, до 13,1 грн. в дитячих будинках; медикаментів та перев'язувальних матеріалів – від 2,3 грн. у загальноосвітніх школах-інтернатах для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, до 27,6 грн. у будинках дитини; м'якого інвентарю та обладнання – від 2,5 грн. у будинках дитини до 56,8 грн. у загальноосвітніх школах-інтернатах для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків.

Дані, наведені в таблицях 11 та 19, свідчать, що у 2005 році спеціальні кошти в кошторисах закладів соціального забезпечення дітей Київської області займали відчутне місце (9,5 % до загальних витрат на зазначену мету). Так, за рахунок спеціальних коштів було фактично профінансовано 23,3 % всіх передбачених кошторисом витрат будинку-інтернату для дітей-інвалідів, та 8,7 % витрат закладів системи Мінісвіти.

Таблиця 19

Окремі джерела витрат спеціального фонду закладів соціального забезпечення дітей у Київській області у 2005 році

(тис. грн.)

Заклади	Плата за послуги, що надаються згідно з функціональними повноваженнями	Кошти, що отримують від госп. діяльності	Плата за оренду майна	Гранти та дарунки	Кошти, отримані на виконання окремих доручень
Будинки-інтернати для малолітніх інвалідів	74,7	7,7		76,7	71,1

Загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків				486,7	
Спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку		18,0	11,9	600,8	5,8
Загальноосвітні школи-інтернати	0,6		2,2	182,9	477,5
Дитячі будинки (в т.ч. сімейного типу, прийомні сім)	21,4		11,8	432,4	420,2
Притулки для неповнолітніх					200,0
Будинки дитини				340,7	105,0
Всього по області	96,7	25,7	25,9	2120,2	1279,6

За рахунок спеціальних коштів будинок-інтернат для дітей-інвалідів Київської області зміг додатково виділяти на харчування кожної дитини в середньому в місяць більше 104 грн., на харчування, придбання м'якого інвентарю та обладнання – більше 27 грн., предметів, обладнання, матеріалів та інвентарю – більше 17 гривень.

За рахунок названого джерела збільшили витрати на харчування дітей і загальноосвітні школи-інтернати – на 20,6 грн. на місяць на кожну дитину, дитячі будинки – 10,3 грн., загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, – на 9,5 грн.

Не останню роль у підтримці закладів соціального забезпечення дітей області відіграють благодійні внески підприємств, установ і організацій (таблиця 17). У 2005 році по названих закладах області було зібрано на зазначену мету благодійних внесків, грантів та дарунків на загальну суму 2120,2 тис. грн., з них майже третю частину (600,8 тис. грн.) отримали спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати для дітей з вадами у фізичному чи розумовому розвитку.

Стосовно фактичних витрат на 1 дитину в альтернативних закладах соціального захисту дітей у Київській області (центрів соціально-психологічної реабілітації дітей) слід зазначити, що вони є високими у порівнянні із закладами, витрати яких аналізувалися вище, - 2 тис. грн. на місяць, з яких 0,7 тис. грн. припадає на оплату праці з нарахуваннями (таблиця 20). Ще вищим був цей показник за уточненим планом 2005 року – 3,7 тис. гривень.

Таблиця 20
Дані щодо центрів соціально-психологічної реабілітації дітей в Київській області у 2005 році

	Уточнений план		Виконано	
	Сума тис.грн.	на 1 дитину в місяць, грн.	Сума тис.грн.	на 1 дитину в місяць, грн.
Всього витрат	3110,4	3702,9	1167,1	2026,2
<i>з них:</i>				
<i>Оплата праці з нарахуваннями</i>	424,4	505,2	421,9	732,5
<i>Предмети, матеріали, обладнання та інвентар</i>	62,5	74,4	62,2	108,0
<i>Продукти харчування</i>	62,2	74,0	61,5	106,8
<i>Капітальні видатки</i>	550,0	654,8	550,0	954,9
Кількість дітей, чол.	70	x	48,0	x
Штатні одиниці, од.	72,5	1,0	71,5	1,5

Проте ці показники не є показовими, оскільки названі заклади у 2005 році знаходилися у стані створення і потребували значних капітальних витрат та витрат на оснащення. Так, капітальні витрати по цих закладах фактично склали 954,9 грн. на 1 дитину в місяць. Крім того, на збільшення фактичних витрат в розрахунку на 1 дитину вплинуло неповне завантаження центрів (68,6 %), наслідком чого стала також значна доля штатних працівників, що припадають на 1 дитину, – 1,5 одиниць проти 1 за планом. У разі виключення з фактичних витрат витрати на капітальні вкладення та витрати на оплату праці з нарахуваннями на одну дитину в центрах соціально-психологічної реабілітації дітей у Київській області в 2005 році витрачалося 339 грн. Але досить низькими є витрати, що здійснювалися на харчування дітей у названих закладах, - 106,8 грн. в середньому на 1 дитину в місяць, або 3,56 грн. в день. Цей показник є найнижчим серед закладів Київської області, в яких утримуються діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти з неблагополучних та неповних сімей.